

روزهای توحید / ج ۱

ترجمه و تدوین: سید محمد مصطفوی

نویسنده: سید محمد مصطفوی

مؤسسه بوستان کتاب

(مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حجتیه قم)

• لیتوگرافی، چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حجتیه قم

• نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۷ • شمارگان: ۱۰۰۰ • بها: ۳۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

Printed in the Islamic Republic of Iran

• دفتر مرکزی: قم، مخ شهدا (اصفاهیه)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۳۷۷۲۲۱۵۵-۷، فکس: ۳۷۷۲۲۲۲۶

• فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با سحکری ۱۷۰۰۰)

• فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۹۵۱، تلفن: ۸۷۸۰۰۰۰۰

• فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان، تلفن: ۳۲۰۰۰۰۰۰

• فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۰۰۰۰۰۰

• فروشگاه شماره ۵ (رتینگن کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، تشر خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۲۲۱۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۲۱۵۵۰۰۰ و یا ارسال درخواست

پست الکترونیک: مؤسسه E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و نشریات بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته اند:

• اعضای شورای بررسی آثار: دبیر شورای کتاب و سرپرستاران: ابوالفضل طریقمدار • کنترل فنی صفحه آرایی: سیدرضا موسوی مدنی

• کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجارینی • طراح جلد: محمود هدایی • اداره آمانت سازی: حمیدرضا تیموری

• اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی

رئیس مؤسسه

محمدباقر انصاری

۶۲	آیه ۱۴۲	۳۷	آیات ۷۰ تا ۷۳	پیشگفتار
۶۳	آیه ۱۴۳	۳۸	آیات ۷۴ تا ۷۶	سوره حمد
۶۴	آیات ۱۴۴ و ۱۴۵	۳۹	آیات ۷۷ تا ۸۰	آیات ۱ تا ۷
۶۵	آیات ۱۴۶ تا ۱۴۹	۴۰	آیات ۸۱ تا ۸۳	
۶۶	آیات ۱۵۰ تا ۱۵۳	۴۱	آیات ۸۴ و ۸۵	سوره بقره
۶۷	آیات ۱۵۴ تا ۱۵۶	۴۲	آیات ۸۶ تا ۸۷	آیات ۱ تا ۵
۶۸	آیات ۱۵۷ تا ۱۵۹	۴۳	آیات ۸۸ تا ۹۰	آیات ۶ تا ۱۰
۶۹	آیات ۱۶۰ تا ۱۶۳	۴۴	آیات ۹۱ تا ۹۲	آیات ۱۱ تا ۱۶
۷۰	آیات ۱۶۴ و ۱۶۵	۴۵	آیات ۹۳ تا ۹۷	آیات ۱۷ تا ۱۹
۷۱	آیات ۱۶۶ و ۱۶۷	۴۶	آیات ۹۸ تا ۱۰۱	آیات ۲۰ تا ۲۲
۷۲	آیات ۱۶۸ تا ۱۷۰	۴۷	آیه ۱۰۲	آیات ۲۳ و ۲۴
۷۳	آیات ۱۷۱ تا ۱۷۳	۴۸	آیات ۱۰۳ تا ۱۰۵	آیات ۲۵ و ۲۶
۷۴	آیات ۱۷۴ تا ۱۷۶	۴۹	آیات ۱۰۶ تا ۱۰۸	آیات ۲۷ تا ۲۹
۷۵	آیه ۱۷۷	۵۰	آیات ۱۰۹ تا ۱۱۲	آیه ۳۰
۷۶	آیات ۱۷۸ و ۱۷۹	۵۱	آیات ۱۱۳ و ۱۱۴	آیات ۳۱ تا ۳۳
۷۸	آیات ۱۸۰ تا ۱۸۲	۵۲	آیات ۱۱۵ تا ۱۱۷	آیات ۳۴ تا ۳۷
۷۹	آیات ۱۸۳ و ۱۸۴	۵۳	آیات ۱۱۸ و ۱۱۹	آیات ۳۸ تا ۴۱
۸۰	آیات ۱۸۵ و ۱۸۶	۵۴	آیات ۱۲۰ تا ۱۲۲	آیات ۴۲ تا ۴۷
۸۱	آیه ۱۸۷	۵۵	آیات ۱۲۳ تا ۱۲۵	آیه ۴۸
۸۲	آیات ۱۸۸ و ۱۸۹	۵۶	آیات ۱۲۶ تا ۱۲۷	آیات ۴۹ تا ۵۲
۸۳	آیات ۱۹۰ تا ۱۹۲	۵۷	آیه ۱۲۸	آیات ۵۳ تا ۵۷
۸۴	آیات ۱۹۳ تا ۱۹۶	۵۸	آیات ۱۲۹ تا ۱۳۱	آیات ۵۸ تا ۶۰
۸۶	آیه ۱۹۶	۵۹	آیات ۱۳۲ تا ۱۳۴	آیه ۶۱
۸۷	آیات ۱۹۷ تا ۱۹۹	۶۰	آیات ۱۳۵ تا ۱۳۷	آیات ۶۲ تا ۶۴
۸۸	آیات ۲۰۰ تا ۲۰۲	۶۱	آیات ۱۳۸ تا ۱۴۱	آیات ۶۵ تا ۶۹

آیات ۲۰۳ و ۲۰۴	۸۹	آیات ۲۸۳ و ۲۸۴	۱۳۷	آیات ۱۰۱ و ۱۰۲	۱۷۵
آیات ۲۰۵ تا ۲۰۷	۹۰	آیات ۲۸۵ و ۲۸۶	۱۳۸	آیات ۱۰۳ و ۱۰۴	۱۷۶
آیات ۲۰۸ تا ۲۱۱	۹۱			آیات ۱۰۵ تا ۱۰۷	۱۷۷
آیات ۲۱۲ و ۲۱۳	۹۳	سوره آل عمران		آیات ۱۰۸ تا ۱۱۰	۱۷۸
آیات ۲۱۴ و ۲۱۵	۹۵	آیات ۱ تا ۴	۱۴۰	آیات ۱۱۱ تا ۱۱۴	۱۷۹
آیات ۲۱۶ و ۲۱۷	۹۶	آیات ۵ تا ۷	۱۴۱	آیات ۱۱۵ تا ۱۱۷	۱۸۱
آیات ۲۱۸ و ۲۱۹	۹۸	آیات ۸ تا ۱۱	۱۴۳	آیات ۱۱۸ و ۱۱۹	۱۸۲
آیات ۲۲۰ و ۲۲۱	۹۹	آیات ۱۲ تا ۱۵	۱۴۴	آیات ۱۲۰ تا ۱۲۲	۱۸۳
آیات ۲۲۲ و ۲۲۳	۱۰۱	آیات ۱۶ تا ۱۸	۱۴۶	آیات ۱۲۳ تا ۱۲۶	۱۸۵
آیات ۲۲۴ تا ۲۲۷	۱۰۲	آیات ۱۹ تا ۲۰	۱۴۷	آیات ۱۲۷ تا ۱۲۹	۱۸۶
آیات ۲۲۸ و ۲۲۹	۱۰۳	آیات ۲۱ تا ۲۳	۱۴۸	آیات ۱۳۰ تا ۱۳۳	۱۸۷
آیات ۲۳۰ تا ۲۳۱	۱۰۴	آیات ۲۴ تا ۲۶	۱۴۹	آیات ۱۳۴ و ۱۳۵	۱۸۸
آیات ۲۳۲ و ۲۳۳	۱۰۶	آیات ۲۷ و ۲۸	۱۵۰	آیات ۱۳۶ تا ۱۳۹	۱۸۹
آیه ۲۳۴	۱۰۷	آیات ۲۹ تا ۳۱	۱۵۱	آیه ۱۴۰	۱۹۰
آیات ۲۳۵ تا ۲۳۷	۱۰۸	آیات ۳۵ تا ۳۵	۱۵۲	آیات ۱۴۱ تا ۱۴۳	۱۹۱
آیات ۲۳۸ تا ۲۴۰	۱۱۱	آیات ۳۷ تا ۳۷	۱۵۳	آیات ۱۴۴ تا ۱۴۵	۱۹۲
آیات ۲۴۱ تا ۲۴۴	۱۱۲	آیات ۴۰ تا ۴۰	۱۵۴	آیات ۱۴۶ تا ۱۴۸	۱۹۳
آیات ۲۴۵ و ۲۴۶	۱۱۳	آیات ۴۱ تا ۴۴	۱۵۵	آیات ۱۴۹ تا ۱۵۱	۱۹۴
آیات ۲۴۷ و ۲۴۸	۱۱۴	آیات ۴۵ تا ۴۶	۱۵۶	آیات ۱۵۲ و ۱۵۳	۱۹۵
آیات ۲۴۹ و ۲۵۰	۱۱۵	آیات ۴۸ تا ۴۹	۱۵۷	آیه ۱۵۴	۱۹۶
آیات ۲۵۱ و ۲۵۲	۱۱۶	آیات ۵۰ تا ۵۲	۱۵۸	آیات ۱۵۵ و ۱۵۶	۱۹۷
آیات ۲۵۳ و ۲۵۴	۱۱۷	آیات ۵۳ تا ۵۵	۱۵۹	آیات ۱۵۷ تا ۱۵۹	۱۹۸
آیات ۲۵۵ تا ۲۵۷	۱۱۹	آیات ۵۶ تا ۵۸	۱۶۰	آیات ۱۶۰ تا ۱۶۲	۱۹۹
آیه ۲۵۸	۱۲۱	آیات ۵۹ تا ۶۳	۱۶۱	آیات ۱۶۱ تا ۱۶۵	۲۰۰
آیه ۲۵۹	۱۲۲	آیات ۶۴ تا ۶۶	۱۶۳	آیات ۱۶۶ تا ۱۶۸	۲۰۱
آیه ۲۶۰	۱۲۳	آیات ۶۷ تا ۷۰	۱۶۴	آیات ۱۶۹ تا ۱۷۱	۲۰۲
آیات ۲۶۱ و ۲۶۲	۱۲۴	آیات ۷۱ تا ۷۳	۱۶۵	آیات ۱۷۱ تا ۱۷۲	۲۰۳
آیات ۲۶۳ و ۲۶۴	۱۲۵	آیات ۷۴ تا ۷۶	۱۶۶	آیات ۱۷۳ تا ۱۷۵	۲۰۴
آیات ۲۶۵ و ۲۶۶	۱۲۶	آیات ۷۷ و ۷۸	۱۶۷	آیات ۱۷۷ و ۱۷۸	۲۰۵
آیات ۲۶۷ و ۲۶۸	۱۲۷	آیات ۷۹ و ۸۰	۱۶۸	آیات ۱۷۹ و ۱۸۰	۲۰۶
آیات ۲۶۹ تا ۲۷۱	۱۲۸	آیات ۸۱ تا ۸۳	۱۶۹	آیات ۱۸۱ تا ۱۸۳	۲۰۷
آیات ۲۷۲ تا ۲۷۴	۱۲۹	آیات ۸۴ تا ۸۶	۱۷۰	آیات ۱۸۴ تا ۱۸۶	۲۰۸
آیات ۲۷۵ و ۲۷۶	۱۳۱	آیات ۸۷ تا ۹۰	۱۷۱	آیات ۱۸۷ تا ۱۸۹	۲۰۹
آیات ۲۷۷ تا ۲۷۹	۱۳۲	آیات ۹۱ تا ۹۳	۱۷۲	آیات ۱۹۰ تا ۱۹۲	۲۱۰
آیات ۲۸۰ و ۲۸۱	۱۳۳	آیات ۹۴ تا ۹۷	۱۷۳	آیات ۱۹۳ و ۱۹۴	۲۱۱
آیه ۲۸۲	۱۳۴	آیات ۹۸ تا ۱۰۰	۱۷۴	آیات ۱۹۵ تا ۱۹۷	۲۱۲

آیات ۱۹۸ تا ۲۰۰	۲۱۳	آیات ۷۵ و ۷۶	۲۵۲	آیات ۱۵۰ تا ۱۵۲	۲۹۰
سوره نساء		آیه ۷۷	۲۵۳	آیات ۱۵۳ و ۱۵۴	۲۹۱
آیه ۱	۲۱۴	آیات ۷۸ و ۷۹	۲۵۴	آیات ۱۵۵ تا ۱۵۹	۲۹۲
آیات ۲ تا ۴	۲۱۵	آیات ۸۰ و ۸۱	۲۵۵	آیات ۱۵۵ تا ۱۵۹	۲۹۳
آیات ۵ و ۶	۲۱۶	آیات ۸۲ و ۸۳	۲۵۶	آیات ۱۶۰ تا ۱۶۲	۲۹۴
آیات ۷ تا ۹	۲۱۷	آیات ۸۴ تا ۸۶	۲۵۷	آیات ۱۶۳ و ۱۶۴	۲۹۵
آیات ۱۰ و ۱۱	۲۱۸	آیات ۸۷ تا ۸۹	۲۵۸	آیات ۱۶۵ تا ۱۶۷	۲۹۶
آیه ۱۲	۲	آیه ۹۰	۲۵۹	آیات ۱۶۸ تا ۱۷۰	۲۹۷
آیات ۱۳ تا ۱۵	۲۲۲	آیه ۹۱	۲۶۰	آیه ۱۷۱	۲۹۸
آیات ۱۶ تا ۱۸	۲۲۳	آیات ۹۲ و ۹۳	۲۶۱	آیات ۱۷۲ و ۱۷۳	۲۹۹
آیه ۱۹	۲۲۲	آیه ۹۴	۲۶۳	آیات ۱۷۴ و ۱۷۵	۳۰۰
آیات ۲۰ تا ۲۲	۲۲۵	آیات ۹۵ و ۹۶	۲۶۴	آیه ۱۷۶	۳۰۱
آیه ۲۳	۲۲۶	آیات ۹۷ تا ۹۹	۲۶۵	سوره مائده	
آیه ۲۴	۲۲۸	آیات ۱۰۰ و ۱۰۱	۲۶۶	آیات ۱ و ۲	۳۰۲
آیه ۲۵	۲۲۹	آیه ۱۰۲	۲۶۷	آیه ۳	۳۰۴
آیات ۲۶ تا ۲۸	۲۳۱	آیات ۱۰۳ و ۱۰۴	۲۶۸	آیات ۳ و ۴	۳۰۵
آیات ۲۹ تا ۳۱	۲۳۲	آیات ۱۰۵ تا ۱۰۷	۲۶۹	آیه ۵	۳۰۶
آیات ۳۲ و ۳۳	۲۳۳	آیات ۱۰۸ تا ۱۱۰	۲۷۱	آیه ۶	۳۰۷
آیه ۳۴	۲۳۴	آیات ۱۱۱ و ۱۱۲	۲۷۲	آیات ۷ تا ۹	۳۰۹
آیات ۳۵ و ۳۶	۲۳۵	آیه ۱۱۳	۲۷۳	آیات ۱۰ و ۱۱	۳۱۰
آیات ۳۷ تا ۳۹	۲۳۶	آیات ۱۱۴ تا ۱۱۵	۲۷۴	آیه ۱۲	۳۱۱
آیات ۴۰ تا ۴۲	۲۳۷	آیات ۱۱۶ تا ۱۱۸	۲۷۵	آیه ۱۳	۳۱۲
آیات ۴۳ و ۴۴	۲۳۸	آیات ۱۱۹ تا ۱۲۱	۲۷۶	آیات ۱۴ و ۱۵	۳۱۳
آیات ۴۵ و ۴۶	۲۴۰	آیات ۱۲۲ و ۱۲۳	۲۷۷	آیات ۱۶ و ۱۷	۳۱۴
آیات ۴۷ و ۴۸	۲۴۱	آیات ۱۲۴ تا ۱۲۶	۲۷۸	آیه ۱۸	۳۱۵
آیات ۴۹ تا ۵۱	۲۴۲	آیه ۱۲۷	۲۷۹	آیات ۱۹ تا ۲۱	۳۱۶
آیات ۵۲ تا ۵۵	۲۴۳	آیه ۱۲۸	۲۸۰	آیات ۲۲ و ۲۳	۳۱۷
آیات ۵۶ و ۵۷	۲۴۴	آیه ۱۲۹	۲۸۱	آیات ۲۴ تا ۲۶	۳۱۸
آیات ۵۸ و ۵۹	۲۴۵	آیات ۱۳۰ و ۱۳۱	۲۸۲	آیات ۲۷ و ۲۸	۳۱۹
آیات ۶۰ و ۶۱	۲۴۶	آیات ۱۳۲ تا ۱۳۴	۲۸۳	آیات ۲۹ تا ۳۱	۳۲۰
آیات ۶۲ و ۶۳	۲۴۷	آیات ۱۳۵ تا ۱۳۷	۲۸۴	آیه ۳۲	۳۲۱
آیات ۶۴ و ۶۵	۲۴۸	آیات ۱۳۸ تا ۱۴۰	۲۸۵	آیات ۳۳ و ۳۴	۳۲۲
آیات ۶۶ تا ۶۸	۲۴۹	آیات ۱۴۱ و ۱۴۲	۲۸۶	آیات ۳۵ و ۳۶	۳۲۳
آیات ۶۹ تا ۷۱	۲۵۰	آیات ۱۴۳ و ۱۴۴	۲۸۷	آیات ۳۷ تا ۳۹	۳۲۴
آیات ۷۲ تا ۷۴	۲۵۱	آیات ۱۴۵ تا ۱۴۷	۲۸۸	آیات ۴۰ و ۴۱	۳۲۵

۴۰۲	آیه ۹۱	۳۶۵	آیات ۱۱۶ و ۱۱۷	۳۲۷	آیات ۴۲ و ۴۳
۴۰۳	آیات ۹۲ و ۹۳	۳۶۶	آیات ۱۱۸ تا ۱۲۰	۳۲۸	آیه ۴۴
۴۰۴	آیه ۹۴		سوره انعام	۳۲۹	آیه ۴۵
۴۰۵	آیات ۹۵ تا ۹۷	۳۶۷	آیات ۱ و ۲	۳۳۰	آیه ۴۶ و ۴۷
۴۰۶	آیات ۹۸ و ۹۹	۳۶۸	آیات ۳ تا ۵	۳۳۱	آیه ۴۸
۴۰۷	آیات ۱۰۰ و ۱۰۱	۳۶۹	آیات ۶ تا ۸	۳۳۲	آیات ۴۹ و ۵۰
۴۰۸	آیات ۱۰۲ و ۱۰۳	۳۷۰	آیات ۹ تا ۱۱	۳۳۳	آیات ۵۱ و ۵۲
۴۰۹	آیات ۱۰۴ تا ۱۰۷	۳۷۱	آیات ۱۲ تا ۱۴	۳۳۴	آیات ۵۳ و ۵۴
۴۱۰	آیات ۱۰۸ تا ۱۱۰	۳۷۲	آیات ۱۵ تا ۱۸	۳۳۵	آیات ۵۵ تا ۵۷
۴۱۱	آیات ۱۱۱ و ۱۱۲	۳۷۳	آیات ۱۹ و ۲۰	۳۳۶	آیات ۵۸ تا ۵۹
۴۱۲	آیات ۱۱۳ و ۱۱۴	۳۷۴	آیات ۲۱ تا ۲۴	۳۳۷	آیات ۶۱ تا ۶۲
۴۱۳	آیات ۱۱۵ تا ۱۱۷	۳۷۵	آیات ۲۵ تا ۲۷	۳۳۸	آیه ۶۴
۴۱۴	آیات ۱۱۸ تا ۱۲۰	۳۷۶	آیات ۲۸ تا ۳۰	۳۳۹	آیات ۶۵ و ۶۶
۴۱۵	آیات ۱۲۱ و ۱۲۲	۳۷۷	آیات ۳۱ تا ۳۳	۳۴۰	آیات ۶۷ و ۶۸
۴۱۶	آیات ۱۲۳ و ۱۲۴	۳۷۸	آیات ۳۴ و ۳۵	۳۴۱	آیات ۶۹ و ۷۰
۴۱۷	آیات ۱۲۵ و ۱۲۶	۳۷۹	آیات ۳۶ تا ۳۸	۳۴۲	آیات ۷۱ و ۷۲
۴۱۸	آیات ۱۲۷ و ۱۲۸	۳۸۰	آیات ۳۹ تا ۴۱	۳۴۳	آیات ۷۳ و ۷۴
۴۱۹	آیات ۱۲۹ تا ۱۳۱	۳۸۱	آیات ۴۲ تا ۴۴	۳۴۴	آیات ۷۵ و ۷۶
۴۲۰	آیات ۱۳۲ تا ۱۳۴	۳۸۲	آیات ۴۵ تا ۴۷	۳۴۵	آیات ۷۷ و ۷۸
۴۲۱	آیات ۱۳۵ و ۱۳۶	۳۸۳	آیات ۴۸ تا ۵۰	۳۴۶	آیات ۷۹ تا ۸۱
۴۲۲	آیه ۱۳۷	۳۸۴	آیات ۵۱ و ۵۲	۳۴۷	آیه ۸۲
۴۲۳	آیات ۱۳۸ و ۱۳۹	۳۸۵	آیات ۵۳ تا ۵۵	۳۴۸	آیات ۸۳ تا ۸۵
۴۲۴	آیات ۱۴۰ و ۱۴۲	۳۸۶	آیات ۵۶ و ۵۷	۳۴۹	آیات ۸۶ تا ۸۸
۴۲۵	آیات ۱۴۳ و ۱۴۴	۳۸۷	آیات ۵۸ و ۵۹	۳۵۰	آیه ۸۹
۴۲۶	آیه ۱۴۵	۳۸۸	آیات ۶۰ تا ۶۲	۳۵۱	آیات ۹۰ و ۹۱
۴۲۷	آیات ۱۴۶ و ۱۴۷	۳۸۹	آیات ۶۳ تا ۶۵	۳۵۲	آیات ۹۲ و ۹۳
۴۲۸	آیات ۱۴۸ و ۱۴۹	۳۹۰	آیات ۶۶ تا ۶۸	۳۵۳	آیات ۹۴ و ۹۵
۴۲۹	آیات ۱۵۰ و ۱۵۱	۳۹۱	آیات ۶۹ و ۷۰	۳۵۴	آیات ۹۶ و ۹۷
۴۳۰	آیه ۱۵۲	۳۹۲	آیه ۷۱	۳۵۵	آیات ۹۸ و ۹۹
۴۳۱	آیات ۱۵۳ تا ۱۵۵	۳۹۳	آیات ۷۲ و ۷۳	۳۵۶	آیات ۱۰۰ و ۱۰۱
۴۳۲	آیات ۱۵۶ و ۱۵۷	۳۹۴	آیات ۷۴ و ۷۵	۳۵۷	آیات ۱۰۲ تا ۱۰۳
۴۳۳	آیات ۱۵۸ و ۱۵۹	۳۹۵	آیات ۷۶ تا ۷۹	۳۵۸	آیات ۱۰۴ و ۱۰۵
۴۳۴	آیات ۱۶۰ تا ۱۶۲	۳۹۶	آیات ۸۰ و ۸۱	۳۵۹	آیه ۱۰۶
۴۳۵	آیات ۱۶۳ تا ۱۶۵	۳۹۷	آیات ۸۲ تا ۸۴	۳۶۰	آیات ۱۰۷ و ۱۰۸
۴۳۶	آیات ۱۶۶ تا ۱۶۸	۳۹۸	آیات ۸۵ تا ۸۷	۳۶۱	آیات ۱۰۹ و ۱۱۰
۴۳۷	آیات ۱۶۹ تا ۱۷۱	۳۹۹	آیات ۸۸ تا ۹۰	۳۶۲	آیات ۱۱۱ تا ۱۱۳
۴۳۸	کتابنامه	۴۰۱	آیات ۹۰ تا ۹۱	۳۶۳	آیات ۱۱۴ و ۱۱۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلْأَمْرِ السَّالِحِ

اندیشمندان و فرزندان آریز تامل و تفکر، برای رساندن بشر به سعادت و فراهم آوردن زمینه‌های کسب کمالات انسانی تلاش‌ها کرد. برنامه‌ها، رشته‌ها، اندیشه‌ها به آزمون گذاشته، و طرح‌ها در انداخته‌اند؛ ولی هیچ‌یک نتوانستند جامعه‌ای انسانی، زنده و انسان را به فضیلت درخور او ببرند و آدمی را از رذیلت‌ها بپیرایند. در این میان قرآن پا به پیش می‌گذارد و برنامه‌هایش را با نگرش به ابعاد مختلف انسان عرضه می‌کند و دیری نمی‌پاید که از جامعه‌ها، با فرهنگ‌ها، و باورهایی سخیف، انسان‌هایی والا و صاحب فکر می‌سازد. مقایسه دوران قبل از نزول قرآن و بعد از آن گواه صدق کارایی قرآن در ساخت جامعه درخور انسانی است. این است که خدای قرآن فرمود: «بی‌گمان این قرآن به استوارترین آیین رهنمون می‌شود و به مؤمنانی که کارهای شایسته کنند، مرده می‌دهد، که پاداشی بزرگ خواهند داشت»^۱. لذا باید اذعان کرد که از جمله ستم‌ها به بشر فاصله انداختن میان او و قرآن است که در پرورش انسان‌های اخلاقی و ساخت جامعه‌ای بافضیلت و به دور از رذایل موفق بود. استوارترین تاریخ و انکارناشدنی را با خود دارد.

از سوی دیگر قرآن کتابی است که از آغاز تا پایانش کلام خداست؛ نه جمله‌ای بر آن افزوده شده، و نه کلمه‌ای از آن کاسته شده است؛ از این رو آنچه بدان فرامی‌خواند، عین صواب و سقیم است، و در پذیرش رهنمودهایش دغدغه‌ای نیست.

از طرفی هم با ادله روشن، جهانی دیگر را برای انسان‌ها ترسیم می‌کند و آن را هدف غایی ابدی جلوه می‌داند. تأمین سعادت بشر در آن سراسر راهی جز آموزه‌های قرآن ندارد، و این کتاب هدایت برای رساندن مردم به سعادت آن سراسر نیز برنامه‌ها را به روشنی پیش روی همگان قرار داده است.

پس بر هر فرد باایمانی فرض است که باورهای دینی را از آن برگیرد؛ یافته‌ها را بر آن عرضه کند؛ برنامه‌های عملی قرآن را به‌طور شایسته اجرا نماید؛ خرد خویش را با حکمت‌های آن عجین گرداند، و نفسش را با خلق قرآنی تجسم بخشد، و این مهم آن‌گاه میسر می‌شود که آموزه‌های قرآن را فرا گیرد.

بدین منظور مفسران و مترجمان همت گماشته و به تناسب زمان و مکان و مخاطب، تفسیرها و ترجمه‌هایی غالباً متین نگاشته‌اند؛ این مسیر همچنان بایسته تداوم است، و ما نیز به توفیق خدا به قدر بضاعتی ناچیز در پی این کاروان به راه افتادیم و کتاب پیش رو را با عنوان «ترجمه‌ای مبسوط و تفسیری مختصر از قرآن کریم» به جامعه قرآنی تقدیم می‌کنیم.

ترجمه حکایت کردن نوشتار یا گفتاری از زبانی به زبان دیگر است. ترجمه یک متن، دارای مراتب و اصطلاح، امری تشکیکی است. ترجمه حداقلی، آن است که اصل معنا و مفهوم یک کلام در قالب زبانی دیگر، ارزشمند باشد. اما در اکثری، آن است که علاوه بر گزارش معنا و مفهوم یک متن، ویژگی‌های آن نیز به تمامی منعکس گردد.

قرآن خود را به اوصافی در پی می‌کند که همان‌ها باید در ترجمه قرآن رعایت شود. از این رو ترجمه‌ای درخور توجه است که:

۱. گویا و رسا باشد و مفسر آیه را روشن بنمایاند؛
۲. فهم آن آسان باشد، و خواستگان در فهم آن متوقف نشوند؛
۳. از کلمات و عبارات نامأنوس اجتناب باشد و کثرت و ناراستی در آن دیده نشود؛
۴. شیوایی و زیبایی در آن رعایت شود و از عبارات و جملات اسبانه، مبرا باشد.

ترجمه مبسوط

قرآن کریم، ایجازی معجزه‌آسا دارد. کلمات اندک این کتاب الهی، قالب معانی بسیار است و جملات کوتاهش مفاهیم بلندی را گزارش می‌کند. در آن، هدفمندانه و عالمانه انسان واژه‌های همگون، واژه‌ای ویژه، و از میان هیئت‌های همسان، هیئتی خاص برگزیده شده است. چنین کلمات و جملات آن، حاوی نکته‌هاست. واژه‌های زبان عرب، بسیار گسترده و ظرفیت زبانی آن برای بیان مقاصد، بی‌نظیر است. خداوند، همه ظرفیت این زبان را به کار برده و قرآن را به بشر عطا فرموده است.

بی‌گمان، نه روش مترجمان دیرین پاسخ‌گوی نقل این چنین متنی است، نه به سبب نایی که مترجمان امروزی تعریف کرده‌اند ترجمه محتوای قرآن، شدنی است.

این است که باید طرحی دیگر آید و شیوه و سبک دیگری به آزمون درآید؛ آن شیوه، هرچه باشد در هر بنا به خود گیرد، رسالتش این است که محتوای آیات و مفاهیم و معانی مندرج در آن را تا حد امکان بازگوید و این، جز با شرح و بسط، یعنی ترجمه‌ای مبسوط و مشروح، ممکن نشود.

در این شیوه، ایجازها باز می‌شود، معانی و مفاهیم گنجانده‌شده در یک جمله، با جملاتی چند بروز می‌کند، نکته‌هایی را که به واسطه علم بلاغت می‌توان بدان رسید گزارش می‌دهد، محذوفات و مقدرات را ظاهر می‌کند و ارتباط آیات را بازمی‌گوید. در این روش، شناسایی قرائن درونی آیات، تدبیر در خصوصیات کلمات و چینش آنها برای تبیین مقاصد و انعکاس آن در ترجمه، امری ضروری تلقی می‌شود. در این شیوه متعلق فعل‌ها و شبه فعل‌هایی چون آمنوا، کفروا، اتقوا و مانند آنها با توجه به قرائن موجود درون آیه‌ای

آشکار می‌شود.

تفاوت ترجمه مبسوط با تفسیر

سوء یادشده، این گمان را برمی‌انگیزاند که ترجمه مبسوط، همان است که تفسیر نامیده می‌شود و بهیچ وجه به جای ترجمه، ترجمه تفسیری برمی‌آید. درستی و نادرستی این گمان را باید در تفاوت ترجمه و تفسیر، جست‌وجو کرد. تمایز حقیقی تفسیر و ترجمه در استفاده و عدم استفاده از قراین بیرونی و زبانی رسته است. در ترجمه، علاوه بر شناخت معانی واژه‌ها و خصوصیات کلمات از نظر صرف و نحو به قراین درون‌آیه‌ای نیز توجه می‌شود و در تفسیر علاوه بر همه اینها باید به قراین بیرونی و ناپیوسته نیز نظری تام داشت. به عبارت دیگر ترجمه بیان مراد استعمالی کلام است، و تفسیر بیان مراد جدی است، و ترجمه مبسوط در برآوردن مراد و محتوای کلام به قراین بیرون‌آیه‌ای نظر نمی‌اندازد و جز به مفاد استعمالی جملات نمی‌پردازد؛

مانند اینکه در بیان رات ابدی می‌گفته شود: «مردی بسیار شجاع دیدم که تیر می‌انداخت، او در شجاعت به شیر می‌ماند». این، گمان فراتر از ترجمه برنداشته است؛ ولی ترجمه‌ای باز و مشروح، نه ترجمه تحت‌اللفظی. بیان نمونه‌هایی پند از ترجمه مبسوط، را گشای این نوع ترجمه و نیز نشان‌دهنده فواید آن است:

۱. قُلْ لِّعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
در این آیه چندین جمله، محذوف و مقدر است. «و یُنْفِقُوا» و به اصطلاح، مقول قول به قرینه «يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ يُنْفِقُوا» در کلام نیامده است؛ ۲. فعل مضارع «يُنْفِقُوا» و نیز معطوف آن «يُقِيمُوا» چون در جواب امر (قُل) قرار گرفته، به شرط مقدر، مجزوم شده‌اند. براین اساس، کلام با حذف و تقدیر آن چنین می‌شود: «قُلْ لِّعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا اقِمُوا الصَّلَاةَ وَانْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ فَإِنَّكُمْ تَقِلُّوْنَ هَذَا بِحِمْلِ الصَّلَاةِ وَ يَنْفِقُوا» و ترجمه آن که بازگوکننده تمام معنا باشد، چنین می‌شود:

ای پیامبر، به بندگان من که ایمان آورده‌اند، بگو: نماز را برپا دارند و از آنچه من داده‌ایم، انفاق کنند. تو اگر آنان را به نماز و انفاق فرمان دهی، آنان نماز می‌گزارند و از آنچه عطایشان کرده‌ایم، انفاق می‌کنند.

۲. يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ

در این کریمه، کلمه «الْأَنْفَال» تکرار شده، و به جای ضمیر، اسم ظاهر آمده است؛ درحقیقت ظاهر آن بود که گفته می‌شد: يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ هِيَ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ.

تکرار کلمه، از تفاوت مراد نشان دارد. با توجه به اینکه آیه سورة انفال، به قرینه آیات بعد درباره جنگ است، «الْأَنْفَال» در «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ» اشاره به غنیمت‌های جنگ دارد. چنانچه در پاسخ آمده بود: قُلِ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ، پاسخ نیز درباره غنائم نبرد می‌بود؛ ولی آوردن اسم ظاهر به جای ضمیر، بیانگر پاسخی عام‌تر است؛ یعنی هرچه مصداق انفال باشد چه غنیمت‌های جنگ و چه غیر آنها همه از آن خدا و رسول است. ترجمه مبسوط چنین می‌شود:

۱. ابراهیم (۱۴)، ۳۱.

۲. انفال (۸)، ۱.

از تودرباره غنایم جنگ می پرسند؛ بگو: انفال به تمامی، چه غنیمت های جنگ و چه غیر آنها، همه از آن خدا و پیامبر است.

۳. إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ... لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ...^۱

همانا در آفرینش آسمان ها و زمین و... نشانه هایی است برای مردمی که می اندیشند.

در این خواندن، آیه فوق و نظایر آن، طبعاً این سؤال مطرح می شود که آفرینش اینها نشانه های چیست؟ ترجمه مبسوط با توجه به قراین موجود در آیه، جواب این سؤال را در خود جای می دهد و این انتظار بجا را بی پاسخ نمی گذارد.

آیه بیل (وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ)، سه ادعا را درباره خدا مطرح می کند: یک. او یگانه معبود است؛ دو. او رحمت فراگیر دارد؛ سه. او را رحمتی خاص است. آیه مورد بحث، بیانگر این سه ادعا است؛ به تعبیر دیگر، دلایل آنها را توضیح می دهد. در نتیجه مراد از «لَآيَاتٍ» نشانه های توحید و رحمت عام و خاص الهی است. ترجمه مبسوط چنین خواهد بود:

همانا در آفرینش آسمان ها و زمین و... نشانه های بسیاری است بر یگانگی خدا و بر رحمت فراگیر او و بر مهربانی اش به مردمان.

۴. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْسُوا أَسْبَدَ أَنْتُمْ حَرَّمَ ...^۲

واژه «حَرَّمَ» جمع حرام است، و حرام، چند معنا به کار می رود. از این میان، دو معنا با آیه شریفه تناسب دارد: یکم. شخص مُحَرَّم یعنی کسی که برای حج یا عمره احرام پوشیده و محرم شده است؛ دوم. کسی که وارد حَرَم مکه شده است.

از آن رو که در آیه شریفه، قرینه ای تعیین کننده نیست، باید متنبه شد که هر دو معنا اراده شده است و وظیفه مترجم است که هر دو معنا را در ترجمه آیه منعکس کند و بنویسد:

ای کسانی که ایمان آورده اید، شکار را در حالی که محرم هستید و نه در آن گاه که در حرم مکه حضور دارید، نکشید.

تفسیر

تفسیر فهم معانی و مقاصد قرآن است. برای رسیدن به تفسیر آیات، این روند می می شود: بنای واژه ها با رجوع به لغت نامه هایی که مفاهیم لغات عصر نزول را حکایت می کنند، کشف می شود و با توجه به ساختار صرفی کلمات، موقعیت کلمه در جمله آشکار، و با آموزه های بلاغی نکات آیات عیان می گردد. مجموعه اینها مفهوم و به تعبیر دیگر معنای آیه را می نمایند و برای رسیدن به مقصود و به عبارت دیگر مراد آیه باید قراین ناپیوسته آیات نیز ملاحظه شود؛ مانند آیات دیگر قرآن که در رساندن مراد و مقصود آیه مورد بحث دخیل هستند.

در اینکه قراین ناپیوسته که کشف مراد آیات به آنها وابسته است چه عناصری هستند و کم و کیف آنها چیست در میان دانشمندان علوم قرآنی و عالمان تفسیر آرایبی است که تفصیل آن در این مختصر

۱. بقره (۲)، ۱۶۴.

۲. مائده (۵)، ۹۵.

نمی‌گنجد و خلاصه آن چندان مفید نمی‌افتد؛ ولی همگان اذعان دارد که دیگر آیات اجمالاً از جمله قراین ناپیوسته‌اند.

این نکته حائز اهمیت است که همواره چنین نیست که فهم آیات در گرو قراین ناپیوسته باشد؛ بلکه مقصود و مراد بسیاری از آیات با قراین پیوسته کشف و فهمیده می‌شود و تفسیر به معنایی که یاد شد توفیق می‌یابد.

دوره این اثر

۱. این اثر از دو بخش «ترجمه» و «تفسیر با عنوان «بیان» شکل گرفته است. ترجمه آن، ترجمه مشروح و به تعبیر دیگر ترجمه مبسوط است؛ البته نه ترجمه مبسوط به شکل کامل که آن فرصتی بسیار می‌طلبد و بعید می‌نماید که این کتاب فرد برآید. از آن رو که: آب دریا را اگر نتوان کشید / هم به قدر تشنگی باید چشید، تلاش شده است که ترجمه مبسوط تا حدودی شکل گیرد و به حداقل مفاد آیه رسا باشد؛

۲. پایه ترجمه همان است که با عنوان «جمعه قرآن براساس المیزان از نویسنده منتشر شده است؛

۳. در تفسیر آیات از مبانی بسیار، احوال مفسران، نقل اسباب نزول و مانند اینها جز در موارد بسیار اندک احتراز شده است و تلاش بر آن بوده که هرآنچه آیات گویای آن است بیان، و تفسیری قرآن محور عرضه شود؛

۴. چون مخاطبان این اثر گروهی خاص نیستند، سعی بر آن بود که از مباحث تخصصی اجتناب شود؛ گرچه در مواردی ناگزیر به آن پرداخته‌ایم؛

۵. در بخش تفسیر از تفسیر آموزشی و نیز ترجمه قرآن براساس المیزان همراه با توضیحات نکات تفسیری که هر دو، از تألیفات نویسنده است بهره فراوانی برده شده است.

۶. این اثر در هشت جلد تنظیم و به جامعه قرآنی تقدیم می‌شود.

سپاس

ویرایش فنی این اثر را جناب آقای محمد تقی عارفیان که در این فن مهارت درخور تحسین دارند برعهده گرفتند و مسئولانه مراحل این مهم را به انجام رساندند. علاوه بر آن از تذکراتی که در حین نوشتن کمک شایانی می‌کرد، دریغ نکردند و بر غنای کار افزودند.

صفحه‌آرایی این اثر را جناب آقای حسین رضا ونکی فراهمانی به عهده گرفتند، و از آن رو که نوع چنین اثری این اثر خاص بود، ایشان با حوصله و دقت این کار پرزحمت را به شکلی شایان تحسین انجام دادند. در دو بزرگوار قدردانی می‌شود و امید که خدای قرآن به آنان و دیگر کسانی که در ترویج قرآن به هر نحو تلاش می‌کنند سزایی نیک عطا فرماید.

سید محمد رضا صفوی

۹۵/۴/۲۰